

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2023-17903
Den 12. juli 2023

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 20. juli 2023

SAMLENOTAT

1. Ruslands aggression mod Ukraine	2
2. Tyrkiet	4
3. Udenrigspolitiske aspekter af økonomisk sikkerhed	6

1. Ruslands aggression mod Ukraine

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes som vanligt en drøftelse af Ruslands aggression mod Ukraine. Der er for nuværende ikke indikationer på det nærmere fokus, men det er muligt, at drøftelsen vil komme omkring elementer såsom arbejdet med global outreach, status på den militære støtte samt spørgsmålet om retsforfølgelse. Regeringen fortsætter støtten til Ukraine både politisk, økonomisk, humanitært og sikkerhedsmæssigt.

2. Baggrund

Den ukrainske modoffensiv har været i gang i over en måned uden meldinger om store fremskridt. Der pågår fortsat voldsomme kampe i det sydlige og østlige Ukraine, og adskillige byer er blevet ramt af russiske missiler med civile tab til følge. Blandt befolkningen er der stigende nervøsitet mht. atomkraftværket i Zaporizhzhia efter forlydender om et muligt forestående russisk angreb.

Den 24. juni var Danmark sammen med Ukraine vært for en drøftelse mellem nationale sikkerhedsrådgivere fra G7, EU, Brasilien, Sydafrika, Indien, Saudi-Arabien og Tyrkiet om mulighederne for at fremme en fredsløsning. Der er i EU fortsat stor opbakning til aktiv, struktureret og differentieret tilgang til outreach til tredjelande.

Sammenlagt har EU under Den Europæiske Fredsfacilitet til dato afsat 5,6 mia. euro til at refundere medlemslandene for deres militære støtte til Ukraines væbnede styrker. Cirka 24.000 ukrainske soldater har modtaget træning gennem EU's militære træningsmission til støtte for Ukraine (EUMAM Ukraine), hvilket forventeligt betyder, at EU snarligt vil nå målet om 30.000 trænede soldater inden årets udgang. Hertil fortsætter arbejdet med at levere én million artillerigranater til Ukraine fra medlemslandenes egne lagre og fællesindkøb inden udgangen af marts 2024. Samtidig pågår arbejdet med at opskalere produktionskapaciteten hos europæiske ammunitionsproducenter med fokus på forslaget til forordning om støtte til produktion af ammunition (ASAP).

Arbejdet med forslaget om etablering af et særtribunal for retsforfølgelse af Ruslands aggressionsforbrydelser i Ukraine fortsætter i den ukrainsk initierede kernegruppe. Der arbejdes fortsat på enighed om en model for et særtribunal, og det kan forventes at der vil være øget interesse i at opnå konsensus. Forventningen er, at flere medlemsstater – herunder i G7 – vil opfordre til at vælge et ukrainsk-forankret, internationaliseret tribunal som den mest realistiske model.

3. Formål og indhold

Indholdet af drøftelsen vil afhænge af udviklingen frem mod rådsmødet, og der foreligger for nuværende ikke informationer om det nærmere fokus. I forlængelse af mødet i København den 24. juni 2023 må det dog forventes, at bl.a. arbejdet med global outreach vil komme op, ligesom udviklingen på jorden, EU's militære støtte samt spørgsmålet om retsforfølgelse kan blive genstand for drøftelse.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant

6. Gældende dansk ret

Ikke-relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes fortsat bred opbakning blandt medlemslandene til militær, økonomisk og humanitær støtte til Ukraine.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen fortsætter støtten til Ukraine både politisk, økonomisk, humanitært og sikkerhedsmæssigt. Danmark bakker op om yderligere tiltag, der kan opnås enighed om, herunder en mekanisme for retsforfølgelse af aggressionsforbrydelsen. Regeringen bakker også op om aktiv og struktureret outreach for at sikre bredest muligt opbakning til Ukraine på globalt plan.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 23. juni 2023.

2. Tyrkiet

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en bred drøftelse om Tyrkiet, herunder ift. situationen i det østlige Middelhav, Cypern-spørgsmålet, migration, samhandel, Tyrkiets udenrigspolitik samt den indenrigspolitiske situation. Regeringen støtter, at EU fortsat står samlet over for Tyrkiet, herunder med krav om at Tyrkiet overholder sine internationale forpligtelser, samtidig med at EU fortsat skal være åben for dialog og samarbejde med Tyrkiet på områder af fælles interesse.

2. Baggrund

Forholdet mellem EU og Tyrkiet har længe været præget af Tyrkiets aktivistiske udenrigspolitik, herunder tyrkiske aktiviteter i det østlige Middelhav, i Libyen, Syrien og Kaukasus, samt et fortsat indenrigspolitisk pres på menneskerettigheder og kritiske røster i landet. Samtidig har EU og Tyrkiet fortsat vigtige fælles interesser inden for bl.a. migration og samhandel. Endelig er Tyrkiet en vigtig sikkerhedspolitisk allieret i NATO.

Efter de ødelæggende jordskælv, der i februar ramte Tyrkiet og det nordlige Syrien, og den store internationale opbakning og støtte ift. at håndtere eftervirkningerne, har Tyrkiet anlagt en mere forsonlig linje over for særligt Grækenland, men også EU generelt. Fra cypriotisk side ser man også et mindre mulighedsvindue for at genoptage fredsprocessen og løse Cypern-spørgsmålet. Det er dog endnu uvist, i hvilket omfang man fra tyrkisk side reelt kan og vil levere på en mere imødekommende kurs.

Selv om præsident- og parlamentsvalgene i maj foregik fredeligt og var præget af en høj valgdeltagelse, konkluderede de internationale valgobservatørmissioner, at Tyrkiet har en række demokratiske udfordringer. Tyrkiets manglende respekt for menneskerettigheder og retsstaten forbliver bekymrende med fortsatte fængslinger af journalister, menneskerettighedsforkæmpere og særligt kurdiske folkevalgte politikere.

I konklusionerne fra Det Europæiske Råd i juni 2023 blev den Højtstående Repræsentant og Kommissionen bedt om at udarbejde en statusrapport om forholdet mellem EU og Tyrkiet. Den skal bygge videre på de samarbejdsoptioner, der blev identificeret ifm. Det Europæiske Råd i juni 2021, med henblik på at fortsætte på en strategisk og fremadrettet måde. Det er forventningen, at rapporten foreligger en gang til efteråret. Hertil mødtes DER-formanden og præsident Erdogan den 10. juli, hvor muligheden for et fornyet engagement mellem EU og Tyrkiet blev drøftet. Konklusionerne fra Det Europæiske Råd i juni d.å. indeholdt også, på cypriotisk foranledning, et afsnit om Cypern-spørgsmålet. Heri slås det fast, at Det Europæiske Råd stadig er dedikeret til en løsning inden for rammerne af FN, og at man er klar til at spille en aktiv rolle i den FN-ledede fredsproces.

3. Formål og indhold

På rådsmødet forventes en bred drøftelse af forholdet mellem EU og Tyrkiet, herunder situationen i det østlige Middelhav, Cypern-spørgsmålet, Tyrkiets udenrigspolitiske ageren, migration, samhandel samt Tyrkiets indenrigspolitiske situation, herunder udfordringerne inden for menneskerettigheder og retsstatsprincipper.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er bred EU-solidaritet med Cypern og Grækenland ift. situationen i det østlige Middelhav. EU bakker fuldt ud op om Cypern i fredsprocessen og FN's mæglerrolle. Der er generelt enighed om behovet for en fortsat kritisk tilgang til Tyrkiet med krav om overholdelse af internationale forpligtelser og respekt for menneskerettigheder og retsstaten. Samtidig ønsker en bredere kreds af medlemsstater en balanceret tilgang, der også tager hensyn til vigtigheden af samarbejdet med Tyrkiet som partner på områder som migration, samhandel og sikkerhed.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om tidligere vedtagne konklusioner om Tyrkiet. Tyrkiet skal respektere sine folkeretlige forpligtelser og afstå fra krænkelse af Cyperns og Grækenlands nationale suverænitet. Regeringen ser med stor bekymring på situationen for menneskerettigheder og retsstatsprincipper i Tyrkiet. Der er samtidig behov for fortsat dialog og samarbejde på områder i Danmarks og EU's interesse, ikke mindst om håndtering af irregulær migration og samhandel. Tyrkiet er en værdifuld allieret i NATO-alliancen, og regeringen ønsker ikke at sætte spørgsmålstegn ved den grundlæggende solidaritet mellem allierede, der udgør hjørnesteinen i NATO. Fsva. den cypriotiske fredsproces støtter man fra dansk side op om en fælles EU-position og FN-resolutioner, der peger på Cyperns genforening som løsning samt at FN forbliver mægler.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 19. marts 2021.

3. Udenrigspolitiske aspekter af økonomisk sikkerhed

KOM-nummer: JOIN (2023) 20

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en drøftelse af udenrigspolitiske aspekter af økonomisk sikkerhed med udgangspunkt i Kommissionen og den Høje Repræsentants fællesmeddelelse med fokus på at styrke modstandsdygtigheden for EU's økonomi over for sikkerhedsrisici. Baggrunden er den nye geopolitiske virkelighed med øget stormagtskonkurrence på bl.a. det økonomiske og teknologiske område. På rådsmødet forventes bl.a. en orientering om strategiens oplæg til en mere EU-fælles tilgang til vurdering af trusler mod EU's økonomiske sikkerhed og en indledende drøftelse af værktøjerne til at øge den økonomiske sikkerhed. Der vil blive foretaget en konsekvensvurdering i forbindelse med eventuel fremsættelse af konkrete forslag som følge af strategien. Regeringen støtter en fælleseuropæisk tilgang til at øge EU's økonomiske sikkerhed, samtidig med at der opretholdes en åben økonomi og et velfungerende indre marked. Tiltag som følge af strategien bør være proportionale med sikkerhedsrisici og evidensbaserede.

2. Baggrund

Kommissionen og den Høje Repræsentant har den 20. juni 2023 præsenteret en fællesmeddelelse om en europæisk strategi for økonomisk sikkerhed. Strategiens fokus er at styrke EU's evne til at nedbringe sikkerhedsrisici for EU's økonomi og samtidig sikre, at EU fortsat nyder godt af et velfungerende indre marked og en åben økonomi, idet handel, investeringer, infrastruktur og forskning udgør en væsentlig del af EU's økonomi.

Meddelelsen tager udgangspunkt i den nye geopolitiske virkelighed, hvor COVID-19, Ruslands invasion af Ukraine og en udfordret regelbaseret verdensorden har sat skærpet fokus på afhængigheder og trusler om økonomisk afpresning, samtidig med at EU fortsat vil have behov for at være en del af den globale, åbne økonomi. Den tiltagende stormagtskonkurrence på det økonomiske og teknologiske område ses af Kommissionen og den Høje Repræsentant at medføre risiko for, at EU og især medlemsstaterne bliver en spillebane for andre geopolitiske aktører snarere end en spiller.

Der er på EU-niveau i de senere år udviklet en række værktøjer til at nedbringe sikkerhedsrisici og sårbarheder samt imødegå tvang på det økonomiske område. Ambitionen med meddelelsen er at udvikle en strategisk tilgang til, hvornår og hvordan instrumenterne anvendes, samt identificere mulige mangler.

Meddelelsen foreslår videre at udvikle en fælles ramme for vurdering af risici i relation til økonomisk sikkerhed ud fra fire identificerede typer af risici: forsyningskæder, kritisk infrastruktur, uønsket teknologioverførsel og våbenliggørelse af økonomiske relationer, herunder økonomisk tvang. Strategien er struktureret med fokus på tiltag til at styrke EU's økonomi, tiltag til at beskytte EU's økonomi og indgåelsen af partnerskaber.

3. Formål og indhold

Der ventes på rådsmødet en politisk drøftelse af de udenrigspolitiske aspekter af dagsordenen om økonomisk sikkerhed. Der kan ventes fokus på strategiens oplæg til en mere EU-fælles tilgang til vurderinger af risici ift. EU's økonomiske sikkerhed, EU's rolle i teknologikapløbet mellem USA og Kina og brugen af de udenrigs- og sikkerhedspolitiske værktøjer såsom diplomatiske værktøjskasser for cyber, hybride trusler og udenlandsk informationsmanipulation til at styrke EU's økonomiske sikkerhed. Der ventes også fokus på handelsaftaler samt internationale partnerskaber på bl.a. råstofområdet og det digitale område, herunder i regi af EU's eksterne investeringsstrategi Global Gateway, som værktøjer til økonomisk sikkerhed gennem diversificering, adgang til ressourcer og styrkede strategiske partnerskaber.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen vurderes ikke på nuværende tidspunkt at have betydning for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Der vil blive foretaget en konsekvensvurdering i forbindelse med eventuel fremsættelse af konkrete forslag som følge af strategien.

8. Høring

Meddelelsen er sendt i høring i handelspolitisk specialudvalg og specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist den 15. august 2023. Den længere frist skyldes sommerferieperioden. Høringssvar eftersendes til Folketingets Europaudvalg.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes blandt medlemslandene generel opbakning til en udenrigsøkonomisk tilgang, der har som formål at nedbringe sikkerhedsrisici og fastholde en åben økonomi. Der forventes ligeledes opbakning til, at EU søger at fremme sin økonomiske sikkerhed gennem internationale partnerskaber og værktøjer.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side støttes det, at der tænkes mere strategisk om EU's økonomiske sikkerhed. Regeringen finder det vigtigt at finde den rette balance mellem på den ene side øget beskyttelse af danske og europæiske strategiske interesser og på den anden side at undgå fragmentering af den globale økonomi og protektionisme. Fra dansk side støttes fokus på brugen og håndhævelsen af eksisterende værktøjer på en måde, så vi både sikrer et modstandsdygtigt EU og samtidig sikrer lige konkurrencevilkår og taler med én EU-stemme globalt. Transatlantisk samarbejde er centralt for økonomisk sikkerhed. Globalt engagement, offensiv strategisk handelspolitik og partnerskaber spiller en central rolle ift., at EU skal sikre robusthed, diversificering af forsyningskæder, beskyttelse af kritisk infrastruktur og kritiske teknologier samt adgang til ressourcer. Regeringen finder det vigtigt, at en styrkelse af EU's økonomiske sikkerhed sker med respekt for nationale kompetencer. Eventuelle nye værktøjer bør have et klart og begrænset anvendelsesområde, så de målrettes specifikke teknologier og ressourcer, som er kritiske for EU's økonomiske sikkerhed, ligesom deres indførelse og anvendelse bør bero på evidens og være proportionale med sikkerhedsrisici. EU bør løbende analysere relevante værktøjer i lyset af bl.a. hastigheden, hvormed teknologier udvikles.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.